

Grænsen mellem økonomi og politik

Professor, dr. polit. Niels Kærgård
Institut for Fødevare- og
Ressourceøkonomi, nik@foi.ku.dk

Problemstilling I

**“Den største indvending synes at være utilfredshed med kapitlets snævert fagøkonomiske tilgang. Det er imidlertid nødvendigt at klargøre arbejdsdelingen mellem fagøkonomiske analyser og den politiske beslutningsproces. Økonomerne bør begrænse sig til det, der kan analyseres nogenlunde ubestrideligt, mens politiske beslutninger i høj grad også må baseres på vurderinger og holdninger. Vismandsinstitutionen skal ikke anbefale folk, hvad de skal stemme.”
(Det Økonomiske Råd, 2000 side XV).**

Problemstilling II

Niels Thygesen: “- - - mere alvorligt er politiske forhold udeladt af analysen. Disse forhold betyder, at kapitlet bliver misvisende. - - - Afslutningsvis blev det beklaget, at der ikke var gjort noget forsøg på at analysere den politiske beslutningsproces, selv om det er vanskeligt” (Det Økonomiske Råd, 2000 side XII).

Problemstilling III

“Vi behøver ikke eksperter og smagsdommere til at bestemme på vore vegne. - - - Der er tendenser til et eksperttyranni, som risikerer at undertrykke den frie folkelige debat. Befolkningen skal ikke finde sig i løftede pegefingre fra såkaldte eksperter, der mener at vide bedst. Eksperterne kan være gode nok til at formidle faktisk viden. Men når vi skal træffe personlige valg, er vi alle eksperter.” (Fogh Rasmussen 1. januar 2002).

Hvor slutter ekspert-rolle?

Man kan stemme om grundloven, men ikke om tyngdeloven.

Ekspertene siger noget om hvordan verden er, politikere om hvordan den bør være.

Sondringen er/bør er ikke central?

Betyder afskaffelse af efterlønnen flere i beskæftigelse eller bare flere arbejdsløse? Vil øgede ejendomsskatter resultere i billigere huse, så boligejernes økonomiske forhold er uændrede? Vil nedsatte skatter få folk til at arbejde mere, og vil det øge beskæftigelsen? Alle disse spørgsmål er rene er-spørgsmål.

Er der en sondring mellem eksperter og politikere?

Der er ikke politiske og faglige argumenter, kun gode og dårlige argumenter?

Eksperterne bruger mindre ideologi og siger ikke noget før, det er grundigt undersøgt.

Politikerne skal træffe beslutninger, og der kan være tidsfrister. Ideologi kan så være nødvendig.

Ekspert- og politikerrollen

Der er altså forskel på eksperter og politikere, men kun en gradsforskel. Ingen klar principiel grænse.

Hvor grænsen præcist går, er det svært at sige.

Det har været diskuteret intenst, fx Marlene Vind-sagen

Hvorfor skal eksperter være forsigtige?

De økonomiske vismænd ligger højt i alle troværdighedsmålinger, fordi de har været forsigtige, bl.a. med de uskrevne regler.

Mange eksempler på eksperter der har mistet troværdighed ved at være for uforsigtige.

Hvorfor ikke være *for* forsigtige?

Institutioner som De økonomiske vismænd bør være meget forsigtige for institutionens skyld.

Men der er brug for eksperter, der er mindre forsigtige, uden de bliver til politikere.

Eksperterne og de faglige landskab I

Hvis eksperterne holder sig til det, de forsker i, bliver der store udækkede områder på grund af specialiseringen.

Men eksperter selv uden for deres snævre område er bedre end kommentatorer og de direkte interesserede parter.

Eksperterne og de faglige landskab II

Hvis eksperterne alene siger noget om den økonomi, de i snæver forstand har forstand på, risikere vigtigere emner at blive overskygget.

Eksternaliteter, offentlige goder, naturlige monopoler og social kapital er ekstremt vigtige.

Hvis vi holder os til økonomi i snæver forstand kan det blive til "økonomisme", hvor vi tænker for meget på incitamenter og for lidt på arbejdsglæde.

Kommentatorer m.v. får ellers for meget plads

Kommentatorer er fundamentalt set ikke interesseret i økonomi og realiteter.

Kommentatorerne og det ikkekedelige

Jeg har jo aldrig interesseret mig for substansen i politik. Tanken om at beskrive en arbejdsmarkedsreform, studere detaljerne i et forlig eller læse en finanslov gør mig træt. - - -

Jeg mener, at journalistikken afspejler en virkelighed, hvor der ikke er uenighed om ret meget. Det er jo ikke sådan, at hvis vi har den ene statsminister, så går vi som samfund den ene vej, og hvis vi har den anden, så går vi en anden vej. Det er vi ude over. Politik er staffage, udenomsværker, taktik. Jeg interesserer mig for skæbnerne, menneskene, dramaerne, spillet, alt det ikkekedelige. (Henrik Qvortrup, DSBs blad *Ud & Se*, 2008)

Kommentatorer og økonomerne

De sidste årtiers økonomiske politik:

Poul Schlüter, Poul Nyrup Rasmussen, Lars Løkke og Helle Thorning-Schmidt lavede alle betydningsfulde reformer.

2001-2009 var en fiasko både konjunktur- og strukturpolitisk.

Men kommentatorerne dyrkede Fogh Rasmussen frem for alle de andre.

Sæt pris på de uafhængige eksperterne

**Der er hård brug for uafhængige eksperter i
samfundsdebatten.**

**Men det er selvfølgelig ikke et frirum til politisering og
ubegrundede betragtninger.**

**Der er bare ikke en klar grænse mellem brug og misbrug af
faglighed.**

**Heldigvis ødelægger eksperter, der misbruger deres
ekspertrolle, hurtigt deres egen autoritet.**